

Etelä-Hämeen Luonnonsuojelija

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITON ETELÄ-HÄMEEN PIIRIN JÄSENLIITE

Elokuu 2022

TEEMA

Lehdot

Lehdot ja luontokato

Retkellä lähteiköllä

Perhoslajisto muuttuu

Ympäristökasvatusta Janakkalassa

Pääkirjoitus

INA ROSBERG

Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiirin vuoden teema on lehdot. Teema yllättää monipuolisuudellaan. Lehdot ovat sekä valtavan monimuotoisia elinympäristöjä että erittäin hyvin edustettuja Hämeen ikiaikaisessa lehtokeskuksessa. Teemavuoden yhtenä tavoitteena on lisätä jäsentemme tietoisuutta lehdoista. Olen ainakin itse oppinut valtavasti uutta lehtoteeman myötä. Erityisesti keväällä suuren suosion saavuttanut lehtoweinaarien sarja herkisti huomaamaan lehdot niin arjen ympäristössä kuin kauemmas suuntautuvilla retkilläkin. (huom. Lehtoweinaarien tallenteet ovat yhä katsottavissa piirin Youtube-kanavalla).

Vaikka lehdot ovat Hämeessä runsaslukuisia, niitä uhkaavat tehometsätalouden yksipuolistavat käytännöt. Kaikista metsien uhanalaisista lajeista 47% on lehtolajeja, pääasiassa putkilokasveja. Luontokadon torjumisen kannalta olisi erittäin tärkeää, että lehtoja suojeltaisiin ja ennallistettaisiin enemmän. Haluankin

kannustaa kaikkia piirimme maanomistajia osallistumaan lehtojen suojeluun! Yksityiset metsänomistajat saavat suojelusta käyvän korvauksen

Metso-ohjelmasta. Lisäksi tämän vuoden loppuun asti on käynnissä valtiollinen Luontolahja-kampanja. Kampanjan aikana kertyneet yksityisten henkilöiden ja yritysten suojelamat hehtaarit lasketaan yhteen, ja Suomen valtio suojelee vastaavan määrän luontoa omilta mailtaan. Omalla suojelupäätöksellään voi siis tänä vuonna tuottaa kaksin verroin hyvää luonnolle!

Luonnonsuojelupiirin syksy tarjoaa lisää metsä- ja lehtotietoa uuden metsäaiheisen podcast-sarjan muodossa sekä syyskuussa pidettävällä kartoituskursilla. Lisäksi luonnonsuojelupiiri puolustaa yhä Evon kansallispuistoa, ottaa kantaa ajankohtaisiin luonto- ja ympäristöasioihin Hämeessä ja tekee yhteistyötä paikallisten luonnonsuojeluyhdistysten kanssa. Nähdään toiminnassa!

Kaunista Suomen luonnon päivää 27.8.!

Kannen kuva: Ruissalo, Turku. Arttu Hallberg

Etelä-Hämeen luonnonsuojelija

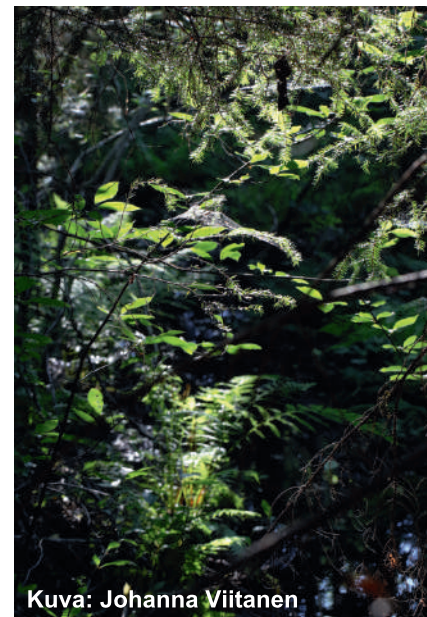
Suomen luonnonsuojeluliiton Etelä-Hämeen piirin jäsenliite
nro 1/2022, elokuu

Toimitus ja taitto: Ina Rosberg
Kirjoittajat: Arttu Hallberg, Liisa Helamaa, Kristiina Jääskeläinen-Hurri, Martti Raekunnas, Ina Rosberg, Johanna Sahila, Johanna Viitanen
Painopaikka: Botnia Print, Kokkola
Liity jäseneksi: sll.fi/liity
www.sll.fi/etela-hame
etela-hame@sll.fi
Seuraa somessa:
Instagram: @sll_etela_hame,
Facebook, Youtube: Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri
Twitter: SLL Etelä-Häme

Muistilista Suomen luonnon päivään 27.8.

1. Nosta lippu salkoon
2. Nauti mustikkapiirakkaa
3. Vietä aikaa luonnossa yksin tai läheisten ihmisten kanssa
4. Osallistu Suomen luonnon päivän tapahtumiin. Katso lisää tapahtumakalenterista: <https://www.sll.fi/tapahtumat>
5. Nuku yö ulkona

Suomen luonto on juhlaansa ansainnut! Mukavia luontoretkiä ja -hetkiä!

Kuva: Johanna Viitanen

Sisällys

- 3 Lehdot luontokadon keskellä
- 4 Lähde lähteille!
- 6 Miksi perhoslajisto muuttuu?
- 7 Miltä lehto näyttää?
- 8 Tietoja ja taitoja elämysten varjolla Janakkalassa

Valkovuokot, kielot ja ketunleivät, vanhat lehtipuut sekä kosteasta maasta kohoava multamaan tuoksu. Tällaisia mielikuvia muodostuu monille, kun puhutaan lehtoista. Suomen metsistä vain alle pari prosenttia on lehtoja, kun taas kangasmetsiä on peräti 95 % metsäalastamme. Suomen lehdot ovat yllättävän huonosti kartoitettuja, vaikka ne ovat lajistoltaan rikkaimpia metsäelinympäristöjä. Lehdoista löytyy usein monenlaisia pensas- ja ruohokasveja, lehtipuita sekä hyönteisiä, jotka tarjoavat ravintoa suuremmille eläimille, kuten linnuille ja nisäkkäille. Monipuolisen kasvillisuuden kerroksellisuus tarjoaa eläimille myös hyviä piilo- ja pesäpaikkoja.

Lehdot luokitellaan tyypillisesti kuiviin lehtoihin, tuoreisiin lehtoihin ja kosteisiin lehtoihin. Tuoreet lehdot ovat lehtotyypeistä yleisimpiä ja niitä voi löytää aivan asutuksen tuntumasta myös kaupungeista. Kuivat lehdot ovat

harvinaisempia ja niitä voi olla hankalampi tunnistaa, sillä niissä esiintyy usein myös runsaasti mäntyjä ja varpuja. Kuivia lehtoja esiintyy esimerkiksi harjujen aurinkoisilla rinteillä, joissa lämpöä riittää, mutta vettä on niukasti. Kosteiden lehtojen yhteydessä tilanne on lähes päinvastainen, sillä vettä on runsaasti, mutta valoa vähemmän. Toisaalta myös kosteat lehdot voi olla haastava erottaa kangasmetsistä, sillä niiden puustosta merkittävä osa voi olla kuusta. Onkin hyvä pitää mielessä, ettei pelkkä lehti- tai havupuuvaltaisuus anna varmuutta luontotyypistä. Yleistysti voidaan kuitenkin ajatella, että lehtojen tunnusomaisiin piirteisiin kuuluvat lehtipuiden runsaus, ruohovartiset kasvit sekä multava maa. Tyypillisiä lehtojen kasveja ovatkin esimerkiksi valko- ja sinivuokot, käenkaalit, oravanmarjat, kielot, tuomet, haavat sekä erilaiset jalot lehtipuut.

Suomessa lehtoja uhkaavat tutut luontokadon luurangot; metsäteollisuus ja rakentaminen. Muuhun metsäluontoon verrattuna lehdot ovat kuitenkin erityisen haavoittuvaisia pienialaisuutensa vuoksi. Valmiiksi vähäisten alojen kutistuminen ei tiedä hyvää lehtoluonnon lajistolle. Pelkkä pinta-ala ei kuitenkaan suoraan määritä lajin menestystä tai kohteen suojeluarvoa, vaan pirstoutumisella on merkittävä vaikutus etenkin valmiiksi uhanalaiseihin lajeihin. Kun sopivat elinympäristöt hajoavat yhä pienempiin osiin tulee lisääntymiskumppaneiden ja ravinnon löytämisestä entistä vaikeampaa. Joillekin lajeille lisääntymisestä voi syntyä yhdestä asfalttitiestä, jonka polttavaa ja vilkkaasti liikennöityä pintaa on mahdollon ylittää. Toisilla esteet syntyvät vasta pitkistä välimatkoista, mutta näidenkin lajien kohdalla tilanne vaikeutuu mitä hajanaisemmiksi sopivat elinalueet käyvät. Pienillä lehtosaarekkeilla lajit ovat alttiita sattuman ja sukusiitoksen aiheuttamille sukupuutoille.

Suojelussa ei siis ole kyse pelkästä pinta-alasta, vaan myös huolellisesta suunnittelusta ja paikallisen luonnon tuntemuksesta. Nyt olisi ensiarvoisen tärkeää kartoittaa lajistoa ja kehittää hyvin suunniteltuja suojeluverkostoja, jotta monimuotoisuuden hupeneminen saataisiin pysäytettyä. Tämä on projekti, jossa jokainen aktiivinen ulkoilija voi auttaa tuottamalla tietoa omasta ympäristöstään. Oiva esimerkki on iNaturalist-sovellus, joka tarjoaa käyttäjälleen tunnistusapua, mutta lisää samalla tutkimuslaitosten dataa paikallisesta biodiversiteetistä. Kiinnostavista lehdoista voi vinkata myös paikalliselle luonnonsuojeluyhdistykselle joko retki- tai suojelukohteena. Jos lehto sattuu olemaan omalla maalla kannattaa tutustua käynnissä olevan Metso-ohjelman mahdollisuuksiin. Lehdot ovat kauniita ja arvokkaita luontokohteita, joiden vaaliminen luontokadon keskellä on entistäkin tärkeämpää.

Lehdot luontokadon keskellä

Teksti ja kuva: Arttu Hallberg

Lähdeveden kirkkaus ja puhtaus voi yllättää. Someronlähteillä Janakkalassa veden kirkkaus näkyy erityisen hyvin, koska allikko on paikoin syvä.

Lähde lähteille!

Teksti ja kuvat: Johanna Viitanen

Lähteitä esiintyy erityisesti siellä, missä korkeuserot ovat suuret ja lajittunut maaperä päästää vettä hyvin lävitseen. Etelä-Häme voikin kiittää lähteistään jääkauden kasaamia Salpausselkiä ja harjuja. Paksut harjuhiekkakerrokset suodattavat sade- ja sulamisvedet lävitseen, kunnes pohjavesi purkautuu muodostelman reunalle avolähteenä, lähdepurona tai tihkupintana.

Luontoharrastajalle lähteiköt tarjoavat monimuotoisuuden hotspotin, jossa yhdistyvät pienvesien, lehtojen ja lähdesoiden luontotyypit. Suomen uhanalaisista sammalista noin joka kymmenes laji kasvaa lähteiköissä, ja esimerkiksi vaarantuneen harsosammalen esiintymät keskittyvät Etelä-Hämeeseen. Lähteet kuhisevat pientä ja suurta elämää vedenpinnan allakin, ja laajimmissa allikkolähteissä elää jopa taimenia ja nieriöitä.

Ennen lähderetkiä on hyvä tietää, että monet lähteet ja niitä ympäröivät lehdot ovat suomalaisten vanhimpia pyhiä paik-

koja. Kirjoittamattoman säännön mukaan lähteessä ei sovi peseytyä. Uhrilähteisiin ei myöskään uhrata enää ketään eikä mitään – kolikotkin sopivat parhaiten luonnonsuojelutyöhön uhrattaviksi.

Lähteen mukana lehto

Lähteikköjen rehevä luonto johtuu ravinteista, joita lähdeveteen on liuennut maankamarasta. Monen hämäläislähteen tuntumassa esiintyy reheviä lehtoja, joiden kasvillisuus tarvitsee enemmän ravinteita kuin kangasmetsien lajit. Lähteiden ja lehtojen liitto näkyy luonnossa muun muassa tihkupintoja ympäröivinä lehtokorpina, lähdepurojen kosteina saniaislehtoina sekä lähteisten seutujen jalopuumetsinä.

Lehtoja esiintyy lähteikköjen lähellä koko Etelä-Hämeen mitalta aina Someron Somerniemen metsästä Sysmän Kammiovuoren lehtoihin asti. Erityisen lähteisenä on tunnettu jo 1800-luvulla Hollola ja Lahden länsipuoli. Alue on vielä nykyäänkin

monipuolista kulttuurimaiseman, harjumetsien, lehtojen ja lähteikköjen mosaiikkia.

Lähteitä purkautuu myös moniin Etelä-Hämeen järviin, joiden rantametsät voivat olla tavallista rehevämpiä. Harjunlievejärvistä tunnetuimpia on Lammin Ormajärvi, jota reunustavat Untulanharjun ja Sajanien lehdot.

Kehityssuunta: heikkenevä

Veden ja maankamaran herkkä vuorovaikutus häiriintyy helposti, mikä tekee lähdeluonnosta erityisen haavoittuvaa. Lähteiköt on Etelä-Suomessa arvioitu luontotyyppinä erittäin uhanalaiseksi. Niiden tilaa uhkaavat ojitus ja hakkuut, vesi- ja muu rakentaminen sekä vedenotto.

Metsälaki kieltää hakkaamasta lähteen välitöntä ympäristöä. Rajaus laaditaan tapaus kerrallaan. Avohakkuulle jätetty suojakaistale on kuitenkin altis myrskytuhoille, eikä kaikkia tihkupintoja ylipäätään ole

Monet lähteet ja niitä ympäröivät lehdot ovat suomalaisten vanhimpia pyhiä paikkoja.

Purolitukalla on sinipunaiset heteiden ponnet. Ne erottavat sen yleisemmästä luhtalitu-kasta, jolla ponnet ovat keltaiset.

tunnistettu lähteiksi. Etelä-Hämeen lähdeluonto kaipaakin pikaista lisäsuojelua. Hakkuupaine on Hämeen maakunnissa edelleen suuri, vaikka hakkuumäärät ovat viime vuosina jo ylittäneet kestäväksi arvioidun tason.

Luontoharrastaja voi auttaa lähteikköjä vaikkapa vieraslaji- tai ennallistamistal-koissa sekä ilmoittamalla havaintojaan lähdelajeista. Esimerkiksi suokeltto, kevät-linnunsilmä ja pikkuvelholehti on helppo tunnistaa.

Maanomistajan vastuulla on varjella lähteikköjä kaikessa maankäytössä ja met-sän käsittelyssä. Vaikka avolähteitä ei olisi tiedossa, alueella voi olla tihkupintaa tai lähdepuroja ja -noroja. Pohjaveden pur-kautumispaikkoja esiintyy ympäri Etelä-Hämettä, mutta erityisen tarkkana kannat-taa olla Salpausselkien ja harjujen liepeillä pienvesien lähellä, rehevissä korvissa sekä kosteissa lehdoissa. Osa heikentyneistä lähteiköistä on mahdollista ennallistaa, ja Pohjois-Savon ely-keskus laatiikin parhail-laan valtakunnallista opasta lähteiden en-nallistamisesta.

Harsosammal

Suokeltto

Okralähde harjujen välisessä notkossa. Kumpikin harjurinne työntää pohjavettä purovarteen. Rautabakteerit eli siderofiilit saavat aikaan sen, että veden sisältämä rauta saostuu rautaokraksi.

Vesimerkillistä menee metsään

Miltä eteläisen Hämeen metsät näyt-tävät sadan vuoden päästä? Entä miten sata vuotta vanhat tapahtumat näkyvät luonnossamme nyt? Mikä suojelukysy-myksissä on juuri nyt ajankohtaista, ja mitä luontoharrastaja voisi tehdä hä-mäläismetsien hyväksi?

Etelä-Hämeen metsäluontoa pohtii syksyllä jatkuva Vesimerkillistä-podcast, joka menee metsään toisella tuotantokaudellaan. Ensimmäinen jak-so keskittyy erityisesti lehtoihin, kaksi seuraavaa tuoreisiin ja kuiviin kankai-siin erityispiirteineen. Haastatteluinser-teissä vierailee metsäluonnon asiantuntijoita sekä aktiivisia luonnon-suojelijoita.

Podcastin ovat toteuttaneet Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiirille Silja Ko-nonen ja Johanna Viitanen. Jaksoissa kuuluvat etelähämäläisen luonnon ää-net hyttysistä hömötiaiseen. Syksyn jaksoja odotellessa voit kuunnella myös aiempia vesiaiheisia jaksoja osoitteessa

anchor.fm/vesimerkillista

Miksi perhoslajisto mu

Teksti: Martti Raekunnas

Joulun alla 2021 ilmestyi tutkimus, jossa seurattiin suurperhoslajistossa tapahtuneita muutoksia viidenkymmenen vuoden ajalta (1970-2020) Hämeenlinnan ja Riihimäen seuduilla. Tuona aikana alueella havaittiin kaikkiaan 127 uutta suurperhoslajia ja noin 47 lajin arvioitiin hävinneen. Aineisto perustuu paikallisten perhosharrastajien havaintoihin.

Vaarantunut kirjopapurikko (*Lopinga achine*) elää vielä muutamalla Hattulan ja Kalvolan korpisuolla. Kuva: Hannu Rasiranta

Suoperhoset kärsivät elinympäristön katoamisesta, sillä Kanta-Hämeen suot on ojitettu 80-prosenttisesti. Rengossa on säilynyt vielä muutama suoalue. Kuva: Tapani Järveläinen

Tutkimusaikana Kanta-Hämeen keskilämpötila on kohonnut ilmatieteen laitoksen mittauksen mukaan 1,35 astetta. Vuodenaikojen pituudet ovat muuttuneet huomattavasti. Kun talvi oli 1960-luvulla pisin vuodenaika (145 vrk, kesä 110 vrk), se oli 2010-luvulla kesää lyhyempi (105 vrk, kesä 130 vrk). Luonnossa kasvukausi on pidentynyt, mikä lisää kasvinsyöjille ravintoa. Runsastunut kasvu voidaan nähdä myös haitallisena liika- eli umpeenkasvuna, joka vaikuttaa mm. perhosten ravintokasvien menestymiseen.

Kesän lämpösumma on voimakkaasti yhteydessä perhosten lajimäärän kasvuun eli ilmaston lämpeneminen selittää lajimäärän kasvusta yli neljäsosan eli 26,8 prosenttia. Perhoset ovat muiden hyönteisten tavoin vaihtolämpöisiä. Niiden elintoiminnot vaativat kesäisiä lämpötiloja eli ne hyötyvät ilmaston lämpenemisestä. Tämä tulos on mahdollinen lauhkeassa ilmastovyöhykkeessä, missä lämpenemisellä on positiivisia vaikutuksia toisin kuin trooppisissa tai arktisilla alueilla.

Eniten ovat runsastuneet polyfagitt eli monia eri ravintokasveja syövät perhoslajit. Suurin ryhmä oli heiniä sekä lehtipuiden ja -pensaiden lehtiä syövät yökköset, joiden osuus lisääntyi eniten. Selvästi ovat runsastuneet myös jalojen lehtipuiden kuten tammen, lehmuksen ja jalavan lehtiä syövät lajit. Uusista lajeista yli neljäsosa on yökkösiä.

Perhoslajien häviämistä on hankalampi todistaa. Monilla lajeilla on luonnostaan jaksottaisia kannanvaihteluja, jolloin ne saattavat olla tilapäisesti kateissa. Tehomaatalous, rakentaminen ja asutuksen leviäminen ovat kuitenkin syynä luontokatoon, joka näkyy mm. kasvilajiston köyhtymisenä. Metsän hakkuut ovat lisääntyneet voimakkaasti, etenkin 2010-luvulla. Vanhat metsät ovat lähes hävinneet ja talousmetsät nuorentuneet ja vesa-koituneet.

nuuttuu?

Tehomaatalous on muuttanut niityt pelloiksi eli sekundaariympäristöiksi, joista perinteiset niittykasvit ovat hävinneet. Laidunniityt ovat lähinnä viheraavikoita samaan tapaan kuin hoidetut pihanurmikot. Perinnemaisemat ovat taas kärsineet umpeenkasvusta. Kukkivien niittykasvien merkitystä korostetaan pölyttäjien mesilähteenä, mutta ne niittykasvit, joita perhostoukat käyttävät ravintonaan, ovat lajien säilymiselle tärkeämpiä. Eniten on hävinnyt sellaisia päiväperhosia, joiden toukat ovat monofageja eli syövät vain yhtä ravintokasvia. Harvinaisiksi käyneet ahomansikat ovat kirjosiipien, metsäkurjenpolvet useiden sinisiipien, suolaheinät kultasiipien ja orvokit taas monien hopeatäplien toukkien ravintoa. Muun muassa näitä kasveja tulisi suosia luonnossa.

Pahiten ovat kärsineet suoperhoset. Kun suo ojitetaan metsämaaksi, sen veden taso laskee ja perhosten tarvitsemat ravintokasvit kuten suomuurain, juolukka ja suokukka häviävät ja metsäkasvit kuten kanerva valtaavat alaa. Ojitetulla suolla suoperhosilla ei juuri ole elinmahdollisuuksia.

Yhteenvetona voidaan todeta, että lauhkeassa ympäristössä ilmaston lämpeneminen yhdistyneenä rehevöityneeseen kasvuun lisää perhoslajeja. Kun taas monet ihmisen toimet ovat hävittäneet perhosten ravintokasveja, minkä seurauksena myös osa perhoslajeista häviää.

Lue lisää:

Raekunnas Martti 1921:
Suurperhosten lajistomuutokset
Kanta-Hämeessä 1970 – 2020. - Baptria 46
(3):75 – 110. Suomen perhostutkijain seura.

Miltä lehto näyttää?

Teksti ja kuvat: Ina Rosberg

Luonnonsuojelupiirin lehtoretellä kesäkuussa vierailtiin kahdessa lehtokohteessa. Kohteiden väliset kontrastit saivat minut pohtimaan lehtojen suojelua ja hoitoa.

Lehtorettemme ensimmäinen kohde oli talousmetsänä ja metsälaitumena pidettyä lehtoa, jossa oli toteutettu luonnonhoitoa. Vaikka hoitotoimenpiteet olivat hyödyttäneet lehtokasvillisuutta, luontoihmisen silmään pisti moni talousmetsän helmasynti. Puusto oli melko nuorta, lahoppuuta ei juuri näkynyt ja käsitelty metsä näytti harvalta, ”ohuelta”. Toisella lehtokohteella Lammin biologisen aseman luonnonsuojelualueella oli enemmän metsän tuntua: tiheiköitä, kuolleita ja maapuita sekä järeitä puuvanhuksia erilaisina puulajisekoituksina.

Lehtojen luonnonhoidon perustoimenpide on kuusien poistaminen, sillä niiden varjostus ja maaperää happamoittava vaikutus uhkaavat monien muiden lehtokasvien selviytymistä. Toisaalta kuusikin on luontaisesti lehtolaji. Muuttaako kuusten siivoaminen pois käsitystämme lehdoista? Eihän nykyihminen tunnista enää aarniometsän piirteitäkään, kun ei ole tottunut näkemään sellaisia avohakkuu-Suomessa.

Kuusivaltainen lehtokin on lehto. Maamme lehdot on kuitenkin niin tehokkaasti raivattu, ettei kuusta karttaville valokasveille löydy enää väistötalaa. Kuuset joutuvat sijaiskärsijäksi, kun uhanalaisia lehtokasveja suojellaan sukupuutolta. Samalla voi syntyä mielikuva, ettei kuusi kuulu lehtoon. Tällä tavoin elinympäristöjen monimuotoisuuden hupeneminen vähentää myös kykyämme havaita monimuotoisuutta ja kuvitella mahdollisia kehityskulkuja.

Lehdot ovat erittäin monimuotoisia elinympäristöjä, joiden ominaisuudet vaihtelevat paljon kuivista harjulehdoista hämäränkosteisiin lähteikkölehtoihin.

Luonnonhoidolla voidaan hyvittää vahinkoa, jota ihmiset ovat aiheuttaneet lehdoille pellonraivauksella ja metsätaloudella. Luonnonhoito parantaa talousmetsien kykyä kannatella luonnon monimuotoisuutta, joka on ihmistenkin elinehto. Luonnonhoidon rinnalla tarvitaan kuitenkin lisää suojelualueita. Kun lajisto voi elää ja kehittyä rauhassa ilman ihmisten jatkuvaa puuttumista, muistamme mekin paremmin miltä lehdossa voi näyttää.

Lehtoretellä oli seurana uteliaita kyyttöjä.

Tietoja ja taitoja leikin ja elämysten varjolla Janakkalassa

Teksti: Johanna Sahila, Liisa Helamaa ja Kristiina Jääskeläinen-Hurri
Kuvat: Raisa Tanner

Tänä kesänä se oli taas mahdollista – koontua joukolla yhteisen luontotapahtuman viettoon Janakkalan Laurinmäelle kesäkuuisena sunnuntaina. Janakkalan Luonto ja Ympäristö järjesti yhteistyössä Janakkalan kunnan ja Tarinmaan seudun kyläyhdistyksen kanssa Kesänavauksen ja Lasten luontotapahtuman jo yhdennentoista kerran.

Tapahtuman teemana oli Maailman ympäristöpäivän mukaisesti ” Only one earth”. Teeman ajatuksena on havahduttaa tarttumaan toimeen yhteisen maapallomme puolesta. Tämän pohjalta syntyivät tapahtuman pajat ja näytelmä.

Ainutlaatuisia planeettaamme toimme esiin pajoissa, joiden aiheina olivat luonnon yrtit ja mehiläiset, linnut, luontotaide, veden pikkueliöt, ötökkätutkimus, eläinten jätökset ja kasvit.

Vinkkejä ja keinoja luonnon auttamiseen vierailijat saivat linnunpönttöpajalla, tavaravaihtokirppisellä ja toiminnallisella valintojen polulla.

Meille kaikille tärkeitä luontoelämyksiä tarjosimme metsän rentoutumispolulla, nuotiohetkessä ja rauhoittumiskodassa.

Ehdoton vetonaula oli Johanna ja Mikko Sahilan näytelmä: Saduista totta. Näytelmä pohti tämän ajan maailmaa ja lasten satuja. Esityksestä löytyi niin lapsia viihdyttävä kuin syvemmälle menevä aikuisenkin taso. Huumorilla höystetty näytelmä otti kantaa vakavaan asiaan: lajien sukupuuttoaaltoon ja elinympäristöjen hupenemiseen. Näytelmä herätti katsojissa monenlaisia tunteita jättäen kuitenkin toiveikkaan olon.

Ihana alkukesän päivä suosi ja paikalle saapui ainakin 300 vierailijaa vauvasta vaariin. Ruokapalkalla pajoja pyöritti ja ta-

pahtumassa touhusi noin parikymmentä ahkeraa ja innokasta talkoolaista.

Kirjoittajien mieleen jäivät ”Poika, joka juoksi yhä uudelleen hyönteishaavinsa kanssa löytöretkilleen ja joka isoäitinsä mukaan ei innostunut mistään muusta kuin puhelimestaan.”

”Tikkupullanuotion vetovoima tapahtuman lopussa kokosi väen yhteen saman tulen ääreen.”

”Ihmisten hymyilevät kasvot, tapahtuman kiireetön ja lämmin tunnelma.”

Mikko ja Johanna Sahila eläytyivät sammakoiksi luontokatoa käsittelevässä näytelmässä.